

Տարեկան 10 բուրդ, վեց ամիսը՝ 6 բուրդ, երեք ամիսը՝ 3 բ. 50 փ.  
ամիսը՝ 1 բ., հասոյով 5 փ.  
Բաժանորդ գրուած են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցեն՝ Тифлисъ. Редакция „Норъ-Даръ“  
կամ Tiflis Rédaction „Nor-Dar“.

Խմբագրութիւնը բաց է ամէն օր (բացի տօն օրերէն) ժամը 9-ից  
մինչև 2-ը: Յայտարարութիւններն ընդունուած են առէն լիզուներով  
Յայտարարութիւնների բաժին 2 փ., ընկալմանի համար կրկնապատիկ

Այլի տիրուհի ՆՈՒՆԷ ԳԱՆՏԵԱՆՅԸ խնդրում է բարեկամներին  
և ծանօթներին, շնորհ բերել իւր հանդուպիսով ամուսնու Վանքի  
աւագ եկեղեցու միաբան

ԳԵՈՐԳ ԲԱՆԱՆԱՅ ԳԱՆՏԵԱՆԻ

Քառասնորդայ հոգեհանգստին, որ կատարուելու է Հարաթ,  
ամսոյ 21-ին, Վանքի աւագ եկեղեցում: Պատարագը կրկնուի ա-  
ռաւոտեան ժամը 10 1/2-ին, իսկ հոգեհանգիստը կրկնատարուի զե-  
րեկմանի վրայ, որը պահուում է Վանքի գաւթում:

(697)

— 2

ԲԱՆԱՆԱՅԻ ԳԵՈՐԳԻՆ

Թրքական զորքեր:  
Մի նիստ հայոց պատերազմարանում:  
Օսմանեան զորքի վիճակը:  
Քրոնիկոս. — Նորին վեհափա-  
ռութեան ուղղորդութիւնը: Վերական-  
գոյց ուսումնարան: «Երազման»: Փորձ:  
Յուզանքներ: Ապահովագրութիւն: Կար-  
գազութիւն: Նոր բանկ: Երկաթուղի:  
Վերականգնող: Վտարակազմ: Վեճակ: Ա.  
Ծառուբանցի նշանը: Պոստընկեանցի  
նշանը: Ս. Եղիաթանցի: Վերին ձեռնի-  
ցանակից:  
Գեղարու՝ սա և գրականութիւն:  
Քաղաքական. Բուրլաքիս:  
Հեռագրի նշան:  
Թեք և դէմ:  
Թեք և դէմ:  
Թեք և դէմ:  
Յանապաճութիւն: — Մարդասպա-  
նը:  
Տեղեկատու:  
Յանապաճութիւն:

ԹՐԺԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Անկարգութիւններ: Ռուս. զորք. 2. Գ.  
Պոլսից դեկտ. 19-ից հեռագրուած է.  
«Նախադրման պահանջ» 2,000 զինուոր  
դժգոհ այն բանից, որ մի քանի շաբաթ  
է իրենց ռոճիկը չեն վճարում և յետա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆԸ\*)

«Ջրի կուր զեռն ջրի  
ճաճիկն կրկնորդի»  
Փոքորդական ասած

(Գ Ե Ր Շ)  
XXVIII

Բանի որ Ղուկասը յանձնառու չէր  
եղել, քանի որ չէր պարզուել, թէ ինչ  
կերպ է յանձնառու լինելու: — Գտնուե-  
լաք թէ Վարդիթերի, թէ Սմբատի,  
թէ Սիմոնի համար: Այլ էր դրանց ե-  
րեքի լիզուները, այլ — արտիքը: Դրանք  
երեքն էլ երեսանց աշխատում էին շատ  
ցուտակից երեսն Ղուկասին, բայց մի-  
նոյն ժամանակ ներքուստ, սեփական  
կաշուից վախենալով, ցտականում էին,  
որ ինչ յանցանք կայ, ընկնի միմիայն  
Ղուկասի վրայ:  
Վարդիթերի հաշիւը վերջացած էր.  
Ղուկասի անձնաւորութիւնն այլևս չէր  
գրաւուած նրան, որովհետեւ Ղուկասը  
չկարողացաւ գաւազնաւորութիւնն այնպէս  
զուլու բերել, որ ազուկ, պատիժ չըլա-  
ւանայ: Այլ Վարդիթերն արեան մի-  
ջով լողալով փափագում էր Ղուկասի  
ամուսնուհի դառնայ, անհրաժեշտ էր. բայց  
նա ցտականում էր այդ բոլորը գաղա-  
նի, թագուն լինի: Թող իրար յետեւից  
չընային Գեորգի և Ազգիլը, միայն յայտ-  
նի չլինէր, թէ այդ բանի մէջ խառն է  
Ղուկասը կամ իւր մատը: Վարդիթերը

ցտականում էր մի այնպիսի գրութիւն  
ստեղծուի, որ իրենց ճակատագրի  
ձեռքով այլապէս չեն ինքն ու Ղուկասը:  
Վերջապէս անհրաժեշտ ուղին չկայ, եթէ  
իրար հետ ամուսնանային:  
Այն ինչ, ամեն հաշիւ խորատուելով,  
տեղի ունեցել էր ամօթ, խայտառա-  
կութիւն և, որ ամենաուսուկալին է, յա-  
ւիտենական պատիժ: Այնպիսի հանգա-  
մանքներու կարող էր մտածել Վարդի-  
թերն այն մտքին, թէ «էլի ես ու Ղու-  
կասը սէր ենք անելու»: Եթէ ազա-  
տուէր նոյնիսկ Ղուկասը, չէ որ էլի  
արգելք կար — Ազգիլը կար մէջնաղը-  
պէտք էր հին հաշիւով նրան ևս ապա-  
նել: Բայց կարող էր, սիրտ կունենան  
այդ քայլը ես անելու Ղուկասը:  
Այս հաշիւներն էին, ասա, որ Ղու-  
կասին Վարդիթերի համար յատկեան  
կորած էին համարում: Վարդիթերն  
այժմ ուրիշ հաշիւ ունէր. նա ուրախ էր,  
որ Գեորգից ապաստուէր. այժմ նա ա-  
ռաջ բաց էր ընդարձակ ապաւելք — կս-  
լող էր գտնել մի ուրիշ սրտի սրտած  
ու նրան առնել:  
Այդ հիման վրայ երկու պայման պի-  
տի տեղի ունենային. առաջինը — Վարդի-  
թի տեղի վերացուէր Ղուկասը և երկրորդ,  
այնպէս վերացուէր, որ ինքն էլ հետը  
չգնար, որովհետեւ դեռ ուզում էր ապ-  
րի, դեռ ուզում էր օր տեսնի աշխա-  
րիս վրայ:  
Այս հաշիւն աշբի առաջ ունենալով,  
Վարդիթերը վճռել էր այնպիսի ցուց-  
մունք տալ, որ իրեն վնաս չըբերի, բայց  
թէ օգտուէր կրկին Ղուկասի համար,

խառն նրա ուշադրութիւնը դարձնել  
ռեֆորմների վրայ.  
«Եթէ Դուռն այս անգամ էլ յամառի,  
պետութիւններին երկ կըմնա — մտա-  
ծել սարկողական միջոցների մասին»:  
«Times»-ի կարծիքը: Քննադատելով  
սուլթանի վերաբերմամբ Ռուսիայի գոր-  
ծողութեան եղանակի մէջ մտած փո-  
փոխութիւնը, «Times»-ն ասում է, որ  
սուլթանը կըհնազանդի միայն այնպիսի  
սպառնալիքներին, որոնք ընդգծուած կը-  
լինին նիւթական իրական աներկմա-  
նով: Յիշեալ լրագրի կարծիքով, որ-  
քան որ պետութիւններն իրենց քաղա-  
քականութեանը շուտով այդ միտա-  
րութիւնը տան, այնքան աւելի շուտով  
կիրաւորուի ընդհանուրի նպատակը:  
Հիմնաւոր, Թէ անհիմն նկատողութիւններ:  
«Այն ժամանակ, — ասում է «Եւր. Վր.» —  
— երբ արտասահմանում մի կողմից մե-  
ղազրուած են ուսաց քաղաքականութիւ-  
նը թրքական խնդրում, միւս կողմից,  
ընդհանրապէս, շարունակում են Ռու-  
սիային ինչոր պատերազմական մտա-  
ղարկութիւններ վերաբերել միևնոյն Թուր-  
քիայի վերաբերմամբ, և ընդ միմիայն ան-  
լայնում են, թէ այդ մտաղարկութիւններն  
իրենց կատարելապէս երեսն կըզան  
առաջիկայ տարուայ զարնանը:  
«Անկեղծ է, որ այս երկու հաղորդա-  
մանն էլ միակերպ նպատակաւոր են և  
միակերպ դուրի են հիմքից: Պէտք է  
յուշատ, որ հարկ չի լինիլ թրքական  
խնդիրը լուծելու զինեալ ուժով արդէն  
այն պատճառով, որ մինչև առաջիկայ  
գարուն թրքական խնդիրը յայտնի լու-  
ծում կըստանայ, որովհետեւ սուլթանը,  
անկասկած, տրամադրւ է հետեւի  
Ռուսիայի և միւս մեծ պետութիւններին  
այդ մասին չէր էլ ուզում խորհի, որով-  
հետեւ այլևս զրանից չա՛հ չկար:  
Ամբողջական սկզբում, իրեն ընկեր, ձը-  
գում էր Ղուկասի հետ, որովհետեւ եր-  
կուսն էլ մի կաղապարի մարդիկ էին  
Դէմ չէր Սմբատը, որ Ղուկասը Վար-  
դիթերին առնէր, որովհետեւ ինքն էլ  
նոյն տեսակ ճանապարհ էր բռնել.  
բայց անկախ հանգամանքներն սուլ-  
պեցին նրան փոփոխուի: Սպանութիւնն  
աշխարհ լինելուց յետ, Սմբատին հաշի-  
ւները ոչ միայն տուին ու վրայ եղան,  
այլև զգաց իրեն անհոգիական բերանին:  
Նա հաշուում էր, որ այսուհետեւ Ղուկա-  
սը մեռած է իւր համար. նա միայն  
աշխատում էր ինքն էլ չվարակուի այդ  
մահաբեր հիւանդութիւնից: Նրան ձե-  
ռնումու էր միանգամայն Ղուկասի կորուս-  
տը, որովհետեւ ասպարէզի իրեն էր մնում.  
կարող էր ինքը բռնել Ղուկասի տեղը  
Վարդիթերի վերաբերութեամբ, ինչպէս  
մի անգամ արտայայտել էր առեղծով.  
«Մեզ կար էր դադար գեղարվեստի թո-  
ղալի դեմ»:  
Սմբատը եղեռնագործութեան պատա-  
հական վկայ էր. բայց այն վկայներից,  
որոնց ձեռներն էլ են արեան մէջ թա-  
թախուած լինում:  
Սմբատը պառ ցուէր, որ օրէնքի առաջ  
հաւատարմ գաւառականաւոր էր և ինքը,  
որովհետեւ Գեորգի կողմից ինքն էր կարելի  
ստելու: Այս երեք անձնաւորութիւնները  
մի հաշիւ ունէին՝ ձեռներն լուսնալ Գեորգի  
արիւնից, թողնելով պատասխանատու-  
թիւնը միմիայն Ղուկասի վրայ:  
Այն ինչ ուրիշ կերպ էր համոզուած

անկաշառ և բարեկամական խորհուրդ  
ներին:  
«Սալայն, Քերիւնում, ինչպէս երեսն  
է այնտեղի կիսապաշտօնական թերթի-  
քի յօդուածների եղանակից և բովան-  
դակութիւնից, աւելի շուտ թերահա-  
ւատ տրամադրութիւն է տիրում: Լրա-  
գրերն ընդհանրապէս կարծում են, որ  
զորքն իր թէ սպառնում է անվերջ  
շարունակուել, իսկ նրանցից մէկը մինչև  
անգամ նկատուց, թէ առայժմ կարելի  
է ստիլ միայն այն, որ «պետութիւն-  
ները համաձայնել են համաձայնութեան  
գալու»:  
Գ. Պոլսից հետադրուած են «Local An-  
zeiger»-ին.  
«Այստեղի հեղինակաւոր գիւտագի-  
տական շրջաններում վճռական կերպով  
հերքում են այն լուրը, թէ օտարերկ-  
րեայ դեսպանները մտադրի են յետ պա-  
հանջիլ իրենց հաւատարմութիւնը,  
եթէ սուլթանը հրաժարուի ռեֆորմե-  
րից: Բանակցութիւնները Դրան և դե-  
պանները միջև շարունակում են իրենց  
կարգի: Սուլթանի մօտ ունեցած ուն-  
կերթութեան ժամանակ, պ. Նիկողոս  
կրկին անգամ վստահեցրեց նրան, որ  
Ռուսիայի զգացումները խաղաղապիւ-  
կան և բարեկամական են: Թրքական  
շրջաններում համոզուած են, որ Ռու-  
սիան չի պաշտպանել սուլթանի դէմ  
ուղղուած ոչ մի միջոց:  
«Պաշտօնական տեղեկութիւններից  
երեսն է, որ Օսմանեան պատերազմը  
հիւանդ է, բայց, իսկապէս այդ պայպէս  
չէ: Նա ուղում է հրաժարական տալ,  
որովհետեւ համաձայն չէ կատարելու  
Դրան հետեւել երեք պահանջը. 1) ե-  
րաշխաւոր լինել, որ հայերն ապագայում  
խաղաղ կըլինին. 2) անմիջական յարա-  
նուկաւոր: Նա հաւատում էր, հաստատ  
հաւատում, որ իւր ուրիշի վարդիթե-  
րն իրեն չէ թողնել, որ եթէ տեղը  
գայ, իրեն հետ Սմբատ կըզան, — զոնէ  
այդպէս էր ճանաչել նրան ընդմիջաց  
քանի մի տարուայ, այն քաղաք ժամ-  
բին, որ անց էր կացրել նրա հետ: Նա  
հաւատարմ կերպով համոզուած էր, որ  
զուլու գրաւ կըզին իւր համար Ամբո-  
նը, որի հետ ինքն անկեղծ էր եղել,  
որից շան չէր խնայել: Նա հաւատա-  
ցած էր, վերջապէս, որ Սմբատն այնպի-  
սի մի ցուցմունք կըտար, որ օգուտ կը-  
բերէր իրեն: Ղուկասի ամբողջ անբաղ-  
դութիւնը նրա մէջ էր, որ միշտ աշի-  
ւառն ունէր գործի յայտնի կողմը. հա-  
կաւակ կողմի մասին չէր սիրում երկար  
մտածիլ:  
Այդպէս էր մտածում Ղուկասը, երբ  
հասնում էր ամառը, կունէր կապած,  
առանց էր գնում: Սմբատին ու Սիմոնի  
առանջին հոգնն այն եղաւ, որ համոզե-  
ն Ղուկասին, որպէսզի նա յանձն առնի  
սպանութիւնը քննելու մօտ: Նրանք նոյն  
օրը Ղուկասի յետեւի գնացին Ղազախի  
բաւորը և կարողացան տեսնուիլ Ղու-  
կասի հետ, որովհետեւ վերջինս դեռ ևս  
զլիւսուր բաւար չէր մտել և մատչելի  
էր այնպիսիների համար, շնորհիւ թոյլ  
հակողութեան:  
Սմբատին ու Սիմոնը գալուսն պէս  
չկարողացան տեսնուիլ Ղուկասի հետ:  
Նրանք դիչերը մնացին Ղազախ քաղա-  
քում և փորձուած մարդկանց խոր-  
հուրդներին զինեցին: Այդ կողմից մեծ  
ժողովութիւն տար նրանց ծերունի Ա-

կերթութիւններ չունենալ պետական  
հետ և հետեւի միայն Դրան հրաման  
ներին ու խորհուրդներին և 3) յայտա-  
բարել, որ վերջին անկաղաւթիւնները  
յարուցել են բացառապէս հայերը, իսկ  
թուրքերի վարմունքն ամեն կողմից  
անբիւծ է եղել:  
«Ներումն բաւական լաւ տպաւորու-  
թիւն թողեց բոլոր շրջաններում: Եր-  
կու հայ եպիսկոպոսներ, որոնք զատա-  
պարտուած էին մահուան պատիւի, բայց  
որոնք այժմ ներումն են ստացել, կը-  
բանաւարկուեն նրանց միջոց վա-  
նում: Մահուան դատաւարտուած բոլոր  
հայերի թիւը մօտ հարիւր է»:  
«Nord»-ն ասում է, թէ բրիտանական  
մամուլին, որը քաղաքում է Թուրքիայի  
դէմ բռնի միջոցներ ձեռք առնելու  
անհրաժեշտութիւնը, չի աշխույժել իւր  
նպատակին հասնել և ապահովելու  
թիւններ յարուցանել մեծ պետութիւն-  
ների միջև, եթէ միայն սուլթանը  
հասկանայ պետութիւնների միջամու-  
թեան խաղաղաբար բնաւորութիւնը և  
ինքն աշակից լինի նրանց նպատակի  
իրաւորման:

ՄԻ ՆԻՍՏ ՀԱՅՈՑ ՊԵՏՐԱՐԴԱՐԱՆՈՒՄ

«Արեւսդիկ Լիստոկի» Գ. Պոլսի թղթա-  
կիցը գրում է.  
«Հայոց պատերազմարանում տե-  
ղի ունեցած վերջին նիստի ժամա-  
նակ Արթիւր-փաշա Դադեանն ա-  
ռաց հետեւեալը. հայերի ներման վերա-  
բերեալ սուլթանական իրաւունք կըբա-  
տարակուի միայն այն ժամանակ, երբ  
հայոց ազգային ժողովը փաղիշին  
շնորհակալական ուղերձ կըտա: Բայց  
լահվերդի Սէյիդ օղլին, որ իւր կեան-  
քը բերելու մէջ էր անց կացրել:  
— Լաւ էր մտածել — ասաց Արաճիկ-  
դին, — հենց այդպէս, խորհուրդ տուէր  
Ղուկասին, որ յանձն առնի, քանի որ  
վկայեան կայ: Թող Ղուկասն ասի, նա  
ուզում էր ինձ սպանել, ես առաջ ըս-  
պանեցի:  
Առաւօտեան մի կերպ Ամբոնին ու  
Սիմոնը յայտնեցին իրենց տեսութիւնը  
Ղուկասի հետ: Ղուկասը շատ բացուեց,  
որ դրանց տեսաւ:  
— Եկե՛ք, ծեղ մատաղ, — ասաց նա,  
բարեւ յետ դարձնելով:  
— Բա անալը կըթողնե՛ք քիզ, — պա-  
տասխանեցին այնպիսիներով:  
— Ղուկասա ջան, մեր ժամանակը  
կարճ ա. մենք եկել ենք մեր ասելքն  
առնելու: Երկուսն էլ դնան ստեղծ ենք,  
էլ մարդ չի մնացել, որ հրջենեք ոչ,  
բիրպակ էլ ասը են, պէտք ա Ղուկասը  
բայինն ունի: Ասըմ են, որ բայինն ունի,  
պատիժը կըթիթեալայ: Հմի, այ ար-  
պեր, մեզանից աւել, դիտաւ որ հաւա-  
ղար չունէս. ինչ որ ասըմ ենք, նհէ տ-  
րաւ, բայինդ կալ:  
— Ամբոնա ջան, գշերիս ես էլ եմ  
փիքը արել, և էլ էրէզ մի թուրք կար  
ստի, նա էլ էր ասըմ բայինդ կալ: Մը-  
տածել եմ, որ բայինս ունեմ, ինչ կը-  
լի, կըլի:  
Գաղտնի ուրախութիւն տրեց այնք.  
լուսնիկ օրերին:  
— Մայցել էլ ես, եկ դի խօսցնիլ ու-  
խտալին, — հարցրեց Սիմոնը:

յետ Վարդգիթերն ամուսնացաւ մի գիւղացու հետ և այսօր աղաւթ ապրում իւր ամուսնու հետ:



մարդկանց քշում էր հեռավոր քաղաքներ, զատ զգալի գնալիս զարմանեցան Մանրամասնությունները դեռ չեն ստացուած, որովհետեւ հեռագրով չեն եղած ոչնչացած են:

**ՍՈՖԻԱ, 19 փետր.** — Դատարանը կարգաց Ստամբուլի սպանման գործի դատաւիճիւրը: Բանի Գէորգիւն, որ մեղադրուած էր սպանութեան անմիջապէս մասնակցելուն համար, մեղաւոր չի ճանաչուած: Թիֆլիսի մեղաւոր է ճանաչուած սպանելիներէն զէնք մատակարարելուն համար: Այսօր մեղաւոր է ճանաչուած այն բանում, որ սպանելիներէն օգնել էր փախչել իւր կողքով: Բանի Գէորգիւն արգարացած է. Թիֆլիսի եւ Այսօր դատաւարուած են իւրաքանչիւր հասարակ բանտարկուիւն 3 ամիս տարի ժամանակով, զոր մէջ հաշուելով եւ նախնական բանտարկուիւն 3 ամիսը:

**Գ. ՊՈԼԻՍ.** — Կոմսակի տուրքերի գլխաւոր վարչութեան ենթաբաժնի Քերտաւն-էֆէնդին նշանակուած է ֆինանսների մինիստրութեան ենթաբաժնի օգնական:

### Թ Ե Ր Ի Դ Է Ս

Գ. խմբագիր

Անշուշտ մեզ թոյլ կը տաք Ձեր պատուական լրագրոյն մի անկիւնը զբիւրեւ պատասխանել այն տողերին, որ անցեալ օր տեղեւոր մի լրագրի մէջ կարդացել եմ Թարիլի հոգի. 20 թուով զբաւ մի նամակում, որ խօսուած է տեղւոյն Ազգ. վարժարանների կազմութեան ու վիճակի մասին: Թողածագիրը նախապէս ուսումնարանի տեսչին մասին է խօսում, եւ յետոյ ուսուցիչների ուսման վիճակի կարողութեան. եւ թէ նրանց պահպանողական ուղղութեան վրայ: Մենք չենք գիտեր թէ ուսուցիչները ինչ են, պահպանողական թէ մի ուրիշ բան, բայց նրանց ուսման տեսակետին վրայ մենք վստահ ենք եւ փորձով իսկ կտեսնենք. որ նոյն նրանք ուսուցիչները Թարիլի ուսումնարանի համար շատ գահացուցիչ են, եւ հակառակ յօդուածադրի խօսքերուն ըստ Թարիլի այժմ գոհունակութիւնը յայտնում է ընտրուած նոր տեսչին ու ուսուցիչներին, հետեւաբար մենք այս մասին, ընդ երկար զրկելու պէտք չենք զգում, միայն մենք որպէս Թարիլի կը թվական յարկերի նախանշանները ոմն մեր արդար եւ սեփական իրաւունքն է ստել թէ յօդուածագիր. պարոնը ուսուցիչն է արել ճշմարտութիւնը, եւ կարելի իսկ է ասել որ իւր մտային կարողութեան ղեմ յանդգնել է: Անկի զրոյր վրայ չենք վարժանում այլ այն խմբագրութեան վրայ, որ առանց կշռելու գրուածի մը նիւթը փափագում է միայն սպիտակ էջը սկսանել: Արդեօք երբ այդ խմբագրութիւնը եւ իւր թղթակիցը մեր ուսուցիչներին ընկնելու պաշտօնը ստանձնած են, որ երկուսը խորքաբար տուած (խնդիր չէ թէ մէկը երեկայ իսկ միւսը խմբագիր է) մին զրկելու եւ միւսը հրատարակելու համարձակութիւնը ունեցած են:

Խմբագիր Դ. Գեղամ

Պաշտօնական խմբագիր՝  
ՄԻՆԵՍ ԲԵՐԲԵՐՅԱՆ  
Հրատարակիչ՝  
ՍՊԱՆՏԻՐ ՍՊԱՆՏԻՐՅԱՆ

### Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

Ներդրողական երկաթուղի

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաթում գնում է գնում տաւուտեան ժ. 9-ին 30 ր. եւ Բաթում հասնում է երեկոյան ժ. 9-ին 45 ր.

Պոստային գնացքը Թիֆլիսից Բաթում

գնում է գնում ցերեկուայ ժ. 1-ին 10 ր. եւ հասնում է Բաթում տաւուտեան ժ. 40 ր.:

Պոստային գնացքը Թիֆլիսից Բաթում գնում է գնում երեկոյան ժ. 6-ին 50 ր. եւ Բաթում հասնում է տաւուտեան ժ. 8-ին 15 ր.:

Մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիս գնում է գնում տաւուտեան ժ. 9-ին 40 ր. եւ Թիֆլիս հասնում է երեկոյան ժ. 9-ին 55 ր.:

Պոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս գնում է գնում գիշերուայ ժ. 11-ին 20 ր. Թիֆլիս է հասնում ցերեկուայ ժ. 12-ին 25 ր.:

Պոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս գնում է գնում գիշերուայ ժ. 11-ին 5 ր. եւ Թիֆլիս հասնում է ցերեկուայ ժ. 5-ին 50 ր.:

Ապրանքա-մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաթում գնում է գնում երեկոյան ժ. 27 ր. հասնում է Բաթում տաւուտեան ժ. 40 ր.:

Ապրանքա-մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիս գնում է գնում երեկոյան ժ. 6-ին 35 ր.:

### ՊՈՍՏԱՅԻՆ ԵՐԹԵՆԻԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ուղղման քանակն ամսական  
Թիֆլիսից հինգ հոգու տեղ ունեցող կառն ուղևորում է տաւուտեան 8 ժամին, գիշերում է Միքի կայարանում: Վաճառու է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյան:  
Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառն (օմնիքուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին եւ առանց գիշերելու տեղ է հասնում Վաղիկաւազ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյան:

Վաղիկաւազից հինգ հոգու տեղ ունեցող կառն ուղևորում է տաւուտեան ժամը 8-ին, գիշերում է Միքի կայարանում, Թիֆլիս է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյան:  
Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառն (օմնիքուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին եւ առանց գիշերելու հասնում է Թիֆլիս հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյան:

### ՅԱՅՏԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ  
**ՍՈՒՆՅՈՒՄ ԱՇԽԱՐՀԻ**  
ԵՐՐՈՐԴԻ ԴԻՐԶԸ

Վաճառում է Կենդանական գրականութեան օգնական ինժ. մօտ:

Ա. Գեղամ արժէ 60 կոպ. }  
Բ. Գեղամ արժէ 50 > }  
Գ. Գեղամ արժէ 40 > }

Պոստի միջոցով զիմուկներն իւրաքանչիւր գրքի ճանապարհածախս պէտք է ուղարկեն մի հատ 7 կոպէկանոց մարկ. (արտասահմանից 14 կոպէկանոց)  
Հասցէ՝ Նիկոլաեւսկայա յւ. ճ. №10  
Արխիդիակոն Ար. Դաւրյանց 10-8

**КАКАО БЕЗЪ МАСЛА**  
ЗДОРОВЫЙ ПИТАТЕЛЬНЫЙ НАПИТОК  
Минутное приготовление  
100 ЧАШЕКЪ ИЗЪ ФУНТА.  
**С.С.ИУ.К.**

„ՀԻՔԵՆԱ“ ԸՆԿ.  
ԾԱՆԿԻ ԷԲԱՏՐԱԿՏՆԵՐ  
ՋԱՆԱԶԱՆ ՀՈՏԻ. հաճելի են, զիմացիւն, նշանաւոր կերպով 4 էր...  
Գլխաւոր պահեստները ՍՊԵ. Սոմ. Ալեքսանդ. տետր. 9, ՄՕՏԿԵԱ, ԲԱՐՍԻԼԱ. № 44717.  
(Մ.) 14-4

Լոյս տեսաւ  
**ՅՕԲԱՆՆ ՈՒ ՆԵԱՆՍԵՐ**  
(Հարաբարի բարբառով)  
Գրքից ՈՒՍՏԱ-ԳԵՈՐԴ ԲԱՐՈՒԴԱԼԵՆՑ  
Գրք. է 40 Լոպ.  
Վաճառում է Թիֆլիսի Էլենկոյան գրքավաճառանոցում:  
(693) 3-2

**ՍԱՆՏԱԼ ՄԻԴԻ**  
SANTAL MIDY  
Գարիգի դեղագործի պատրաստած — թոյլատրուած է Ռուսիայում նոր կապիւլոնների մէջ պարտաւարում են մարդու սանտալի էստէնցիա:  
Վաճառում է Ռուսիայի գլխաւոր դեղատներում:  
(Մ.) 33-32

**ԽՈՏԵՐԻ ԿԱՐԱՄԵԼ**  
Հ. Խ. Ե. Բ. ՍԵՄԵՆԵՆԻ ԿԻՆԻՈՒՄ  
Գլխաւոր պահեստը Ալեքսանդր. Վանցիկի մօտ, Գլխաւոր դրամ, Բոլորտոյայ, 33. Վաճառում է Ռուսիայի բոլոր դեղատներում եւ դեղատ. խանութներում:  
Գրք. է Երեւանից 25 Լոպ.  
Փոքրիկ արկղիկով 15 կոպէկ:  
(Մ.) № 37413 20-10

„ՀԻՔԵՆԱ“ ԸՆԿ.  
ՄԱՅՐԱԲԱՆԱԲԻ ՕՃԱՌ  
Հաճելի թարմացնող հոտ, առանց նորր թուտ փրփուր:  
Խորանշիւր կտորի վրայ երկու մայրաքաղաքների 4 նկար կայ:  
ՎԱՃԱՌՈՒՄ Է ԱՄԵՆ ՏԵՂ.  
Գլխաւոր պահեստները. ՍՊԵ. Սոմ. Ալեքսանդ. տետր. 9, ՄՕՏԿԵԱ, ԲԱՐՍԻԼԱ. № 41811 28-8  
(Մ.)

ՎՐԱՅ ԱՉՆՈՒՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՈՆ  
Չորեքշաբթի 25 դեկտեմբերի  
**ԿՕՆՅԵՐՏ**  
**ՅԱՅՏՆԻ ԵՐԳՉՈՒՅԻ**  
**ԱԴԵԼ-ԲՕՐԳԻ**  
մ օ ն ակ ց ու լ ի Կ Ե Դ Ե Կ Ե Կ Ե Կ  
**ԼՈՒՅԱՍՏԻ**  
Տոմարները կտրելի է ստանալ Բ. Միրմանիանի կրօնական կոն. գիտություն:  
(696) 3-2

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА  
**„НОВОЕ ОБОЗРЕНИЕ“**  
НА 1897 ГОДЪ.  
(четыренадцатый годъ изданія)  
У С Л О В І Я П О Д П И С К И  
с ъ д о с т а в к о й и п е р е с ы л ь к о й:  
На 12 мѣсяцевъ . . . 10 р. — к. На 6 мѣсяцевъ . . . 6 р. — к.  
» 11 » . . . 9 » 50 » » 5 » . . . 5 » 25 »  
» 10 » . . . 8 » 75 » » 4 » . . . 4 » 75 »  
» 9 » . . . 8 » — » » 3 » . . . 3 » 50 »  
» 8 » . . . 7 » 25 » » 2 » . . . 2 » 75 »  
» 7 » . . . 6 » 50 » » 1 » . . . 1 » 50 »  
а границу: на г. — 17 р., на полгода — 9 р., на три мѣсяца — 5 р.  
Подписка принимается не иначе, какъ считая съ 1-го числа любого мѣсяца.  
Для годовыхъ подписчиковъ какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, **ДОПУСКАЕТСЯ РАЗСРОЧКА** на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится — 3 р., къ 1-му марта — 2 р., къ 1-му мая — 3 р. и къ 1-му сентября — 2 р.  
Лица, подписавшіяся теперь не будущій годъ, получаютъ газету бесплатно въ текущемъ году со дня подписки.  
Подписка принимается: въ Тифлисѣ — въ редакціи «Нов. Обзор.» Баятинская ул., № 8: въ Баку — въ типографіи «Араръ» и книжномъ магазинѣ Ширазова (Колюбак. ул.); въ Батумѣ — въ книжномъ агентствѣ М. И. Николадзе; въ Кутаисѣ — въ книж. магазинахъ Чиладзе и Бежанейшвили.  
(Ф.) 3-3.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА  
НА  
**С.-ПЕТЕРБУРГСКІЯ ВѢДОМОСТИ**  
ВЪ 1897 г.  
ПОДПИСНАЯ ЦѢНА  
Безъ казенныхъ прибавленій. Съ казенными прибавленіями  
на годъ. 6 мѣс. 3 мѣс. 1 мѣс. на годъ. 6 мѣс.  
Съ дост. по гор. почтѣ 16 р.—к. 9 р.—к. 4 р. 50 к. 1 р. 80 к. 18 р.—к. 10 р.—к.  
Съ перес. иногородн. 17 » — 10 » — 5 » 50 » 2 » — 19 » — 11 » —  
За границу . . . . . 24 » — 17 » — 8 » — 3 » — 28 » — 15 » —  
Подписка на газету съ казенными прибавленіями принимается только на годовой и полугодовой срокъ. Въ розничную продажу каз. прибавленія не поступаютъ.  
Подписка принимается: въ Петербургѣ, въ главной конторѣ «С.-Петербургскіхъ Вѣдомостей», Шпалерная, № 6, и въ книжномъ магазинѣ Мелье (Невскій пр. № 20), въ Москвѣ, въ конторѣ Н. Печковской; Петровскій линіи, № 11.  
ИНОГОРОДНЫЯ АДРЕСУЮТЪ: С.-Петербургъ, Шпалерная, 26.  
РЕДАКТОРЪ-ИЗДАТЕЛЬ КНЯЗЬ Э. Э. УХТОМСКІЙ  
(Ф.) 3-3

**СОБРАНИЕ РОМАНОВЪ, ПОВѢСТЕЙ И РАЗСКАЗОВЪ БОБОРЫКИНА**  
Подписчики «НИВЫ» получаютъ въ 1897 г. 32 №№ журналовъ «НИВА» (до 1500 столбцовъ текста и 500 гравюръ).  
**12 ТОМОВЪ СОБРАНИЯ РОМАНОВЪ, ПОВѢСТЕЙ И РАЗСКАЗОВЪ П. Д. БОБОРЫКИНА,**  
печат. на хорош. глазированныхъ бумагахъ.  
**12 КНИГЪ «ЕЖЕМѢСЯЧНЫХЪ ЛИТЕРАТ. ПРИЛОЖЕНІЙ»:** романы, повѣсти, рассказы и проч. современныхъ авторовъ.  
**12 №№ «Парижскихъ модъ»,** заключающихъ въ себѣ въ теченіе года до 300 модныхъ рисунковъ.  
**12 №№ рукодѣльныхъ и вышивальныхъ работъ** и выроекъ (съ 600 рис. и чертежами въ теч. г.).  
СТѢННОЙ КАЛЕНДАРЬ, отпечатанный красками.  
Съ требованіями обращаться въ Главную Контору журн. «НИВА» С.-Петербургъ, Малая Морская, 22.  
(М.) 2-2

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА  
За годовое изданіе «НИВЫ» со всѣми приложеніями: Безъ доставки въ С.-Петербургъ. 5 р. Съ доставкою въ С.-Петербургъ. 6 р. 50 к.  
Безъ доставки въ Москвѣ чр. конт. П. Печковской. 6 р.  
Съ перес. во все города и мѣстности Россіи. 7 р.  
За границу. 10 р.  
БЕЗПЛАТНОЕ ПРИЛОЖЕНІЕ НА 1897 г. КЪ ЖУРНАЛУ  
**НИВА**  
Допускается расписка платежа въ два и въ три срока.